

Emeritní vedoucí
Katedry historie
Pedagogické fakulty
Západočeské univerzity v Plzni

Markéta Sebjánová, Kněžský život v době normalizace v Československu

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Marie Fritzová, Ph.D. Bakalářská práce Katedry historie Fakulty pedagogické. Specializace v pedagogice: Historie se zaměřením na vzdělávání. Západočeská univerzita v Plzni 2022, 54 str. včetně seznamu odkazů a literatury, 9 příloh na XXXIV římsky číslovaných stranách včetně obsáhlých rozhovorů s M.Petrem Fořtem, M.Alešem Opatrným, a M.Emilem Soukupem (a dodatečně |J.Žákem).

Z „historické dílny“ dr.Fritzové vzešla další zdařilá kvalifikační práce k tématice moderních dějin s využitím aplikované orální historie.

Autorka se zaměřila na život kněží, kteří působili v době normalizace v Československu. Cílem práce bylo přiblížit osudy šesti katolických duchovních, kteří vykonávali svoji kněžskou službu v západních Čechách se státním souhlasem v oficiální církvi sedmdesátých a osmdesátých let. Po předchozím úvodu, rekapitulujícím poválečné postavení a vývoj římskokatolické církve až do pozdního socialismu, následuje vlastní těžiště a také badatelský přínos studie. A ten spočívá v biografických medailoncích, navíc čtivě a fundovaně napsaných právě na základě předchozích rozhovorů i studia pramenných podkladů. Rozporuplný vývoj normalizačního dvacetiletí, kdy byla služba věřícím a tudíž státní souhlas podmiňován aspoň vnější loajalitou k vládnoucímu režimu (např. účast ve volbách apod.), je tak méně informovanému čtenáři prezentován poměrně plasticky s přihlédnutím tehdejší reality kněžského života, často oscilujícího na hraně mezi pastoračním aktivismem a jistou kolaborací (od účasti v hnutí Pacem in terris až po někdy drsně vynucovanou spolupráci s StB). Tato šestice medailonků je v přílohové části doplněna celým přepisem autentických rozhovorů autorky s dotyčnými kněžími, monsignory Petrem Fořtem, Františkem Kaplánkem, Alešem Opatrným (narozenými ve 40.letech) a staršími Františkem Radkovským a Emilem Soukupem (narozenými ještě ve 30.lelech) a konečně relativně mladším Josefem Žákem (narozeným 1957).

Jak autorka píše, „*patřím ke generaci, která komunismus nezažila*“... *Jsem neskonale vděčná, že období komunistického režimu v minulém století má stále mnoho pamětníků, kteří jsou ochotni o něm podávat svědectví a vykreslovat tehdejší dobu a poměry.*“ V této práci se jí tak podařilo zachytit pamětnické příběhy zcela jedinečně, správně také vyzdvihuje sílu jejich víry. Také upřímně přiznává, že hledala

odpovědi na nezodpovězené otázky, kterých je mnoho. Cesta orální historie byla v tomto případě nezastupitelná a osobní rozhovory, byly vedeny s narátory v poklidné a dobré atmosféře. Přece jen autorčino mládí a nezkušenost s minulou dobou nesvobody se tu v hodnocení a interpretaci projevilo. Osobně si vážím těchto kněží víc než zjevných „odbojářů“. Jako pamětník, byť jako křesťan evangelické orientace, chodil často na plzeňská kázání Aleše Opatrného (toho se nenechala ujít půlka

Plzně, včetně ateistů, i proto byl odvolán). Ze všech rozhovorů vyplývá nutnost neustálého "lavírování", s výjimkou Emila Soukupa se nikdo narátorů nevyjádřil jasně ani hnutí Pacem in terris. I kolem (asi nevyhnutelných kontaktů s StB) se dodnes chodí kolem spolupráce duchovních po špičkách. Víím, jak jsem byl šokován zvěstí o údajné spolupráci Mons.Opatrného. Dnes o té problematice víím mnohem více, víím, jak rafinovaně prefabrikaovala tajná policie své záznamy s cílem diskreditace a vydírání (vždyť jako spolupracovník figuroval v Cibulkových seznamech i statečný kardinál Tomášek, s nímž jsem měl tu čest se osobně poznat). Přesto mne zaráží, že třeba "zpovídání" kněží ani autorka neotevřeli téma Pacem in terris. U nepoučené dnešní veřejnosti vzniká totiž někdy dojem o protikladu „dobrých (hrdinných)“ a „zlých (zkompromitovaných)“ kněží. Takže třeba katolický kněz, kterému nebyl (alespoň načas) odebrán státní souhlas, se jeví podezřele s kolaborantským odérem. Jak vííme, „odstíny šedi“ měly různou podobu. Jistě autorka chápe, že mé připomínky nesměřují ani tolik osobně k ní, jako k možnostem a mezím citlivé orální historie. Těžko jí vytykat, že se neptala respondentů na citlivá témata (netvořila kádrový dotazník), která rezonovala v ekumenickém prostředí již dříve a zvláště nyní, zdaleka nejen kolaborace se státní mocí (zčásti pochopitelnou a ospravedlnitelnou z pohledu ochrany věřících), ale také např. ženská otázka, potraty, sexuální zneužívání apod.

Nejlépe tuto atmosféru strachu a tance na špičce nože vystihl ve své výpovědi moudrý matematika i kněz Radkovský. Velmi mne zaujaly pasáže o církevních tajemnicích, byly mezi nimi někdy až obrovské rozdíly. Z rozhovorů vyplývají i další známé věci, např. zásluhy kněží na přežití mnohých kostelů i skomírajících farností v pohraničí i alergie komunistů na pastorační činnost mezi mládeží.

Text práce je čtivě napsaný bez zjevných překlepů (až na str.9 „1848“ či s.27 „stavovský klášter“), otázky byly zformulovány výstižně, rozhovory mají spád.

Práci slečny Markéty Sebjánové ovšem považuji za zdařilou a plně vyhovující nárokům kladeným na podobné kvalifikační práce zaměřené na využití orální historie. Proto hodnotím výsledek stupněm „**velmi dobře**“.

V Plzni 27.května 2022

Profesor PhDr. Jan Kumpera, CSc., oponent